

Anemia lapsella

Lääkärikirja Duodecim

18.2.2021

Lastentautien erikoislääkäri Hannu Jalanko

- Syyt ja oireet
- Milloin hoitoon
- Ehkäisy
- Kirjallisuutta

Syyt ja oireet

Anemialla tarkoitetaan veren pienentyntä punasolupitoisuutta, joka näkyy matalana [hemoglobiiniarvona](#). Hemoglobiiniarvojen tulkinnassa on muistettava, että lasten normaalitasot ovat erilaiset kuin aikuisilla. Vastasyntyneellä normaali hemoglobiiniarvo on 170–200 g/l. Syntymän jälkeen pitoisuus putoaa nopeasti niin, että 2–3 kuukauden iässä saavutetaan 110–120 g/l:n taso. Tämä matala taso pysyy pitkään, ja vasta kouluiässä saavutetaan arvo 130–140 g/l. Pienen lapsen normaaliarvot olisivat siis nuorilla ja aikuisilla merkki anemiasta. Anemia voi johtua kolmesta syystä: verenvuodosta, huonontuneesta punasolujen tuotannosta tai nopeatuneesta punasolujen hajoamisesta. Kaikkien näiden takana voi olla useita syitä, jotka edellyttävät usein sairaalatutkimuksia.

Raudanpuutteesta johtuva anemia on normaalia ravintoa nauttivilla lapsilla harvinainen, mutta kuitenkin selkeästi tavallisin anemian syy. Jos lapsen ruokavaliota on rajoitettu, kuten esimerkiksi vegaaniperheissä, raudanpuute on mahdollinen anemian syy. Raudanpuuteanemia voi myös kehittyä murrosikäisille tytöille, joilla esiintyy runsasta kuukautisvuotoa. Myös syömishäiriö voi johtaa anemiaan. Pienillä lapsilla anemian syynä voi joskus harvoin olla runsaan maidon juomisen aiheuttama suolivaurio tai infektion laukaisema tilapäinen punasolutuotannon häiriö.

Anemiaa aiheuttavat varsinaiset veritaudit (hemolyyttinen anemia, leukemia) ovat lapsilla harvinaisia. Toisaalta moniin pitkäaikaissairauksiin liittyy anemiaa. Näin on erityisesti kroonisissa munuaissairauksissa, joissa anemia voi olla ensimmäinen merkki munuaisviasta. Anemia on yleinen myös tulehduksellisissa suolistosairauksissa, joissa suoliston lievä verenvuoto aiheuttaa herkästi anemiaa. Tunnetaan myös harvinaisia veritauteja, kuten sferosytoosi, talassemia ja autoimmuuni hemolyyttinen anemia, joihin liittyy punasolujen hajoaminen ja anemia.

Lievä anemia todetaan usein sattumalöydöksenä verikokeissa. Pitkään jatkunut anemia aiheuttaa usein vain lieviä oireita, kuten väsymystä ja kalpeutta. Hitaasti kehittyneessä anemiassa voidaan todeta hämmästyttävän alhaisia hemoglobiiniarvoja ilman, että nuori itse tai vanhemmat ovat havainneet voinnissa selvää huononemista. Nopeasti kehittyneessä anemiassa oireet ovat voimakkaammat ja kalpeus helpommin havaittavissa.

Milloin hoitoon

Jos lapsella esiintyy ihon kalpeutta, väsymystä tai ihon verenpurkauksia, on aina syytä hakeutua tutkimuksiin. Potilaalta voidaan tutkia, paitsi veren hemoglobiinipitoisuus, myös monenlaisia muita punasolujen tuotantoon ja kulutukseen liittyviä arvoja sekä selvittää "rautavarastojen" suuruus. Veren ferritiinipitoisuus kuvaa elimistön rautavarastoa ja yhdessä muiden veriarvojen kanssa, sitä voidaan hyödyntää rautalääkityksen aloituksessa ja seurannassa.

Jos anemia johtuu raudan puutteesta, hoito on hyvin yksinkertainen eli raudan antaminen tabletteina tai liuoksena. Sen vaikutus hemoglobiiniarvoon näkyy muutamassa viikossa. Kroonisissa munuaissairauksissa anemiaa hoidetaan erytropoietiinipistoksilla, jotka tehokkaasti nostavat hemoglobiiniarvoja. Kaiken kaikkiaan sairauksiin liittyvä anemia usein korjaantuu itse perusongelman hoitamisella.

Ehkäisy

Normaalia ravintoa nauttiva lapsi ei tarvitse ylimääräistä rautaa, vaan saa sitä riittävästi ruuasta. Ylimääräisen raudan anto ei myöskään ”vahvista” lasta, vaan voi aiheuttaa esim. vatsavaivoja. Jos lapsella tai nuorella on todettu raudanpuuteanemia tai hänellä on esim. runsaiden kuukautisten, ravinnonsaantiongelmien tai kroonisen sairauden vuoksi vaarana anemisoitua, rautavalmisteita on sen sijaan syytä käyttää. Rintamaidossa on melko niukasti rautaa, ja pitkään ainoastaan rintamaidolla ravituilla on periaatteessa mahdollista kehittyä raudanpuutetta. Rautaa on tarjolla soseissa; lisäksi C-vitamiinia sisältävät hedelmäsoseet parantavat raudan imeytymistä.

Artikkelin tunnus: dlk00110 (022.024)

© 2022 Kustannus Oy Duodecim